

דר' אורי לוי Lic. Es Sciences MD
 בעבר: עמית הפקולטה לבריאות המין והרבייה של הקולג'
 המלכותי למיילדים וגניקולוגים באנגליה FFSRH
 פוריה עילית 15208 .04-6750856 ,050-937-534
Dr.Urilevy@Gmail.com
www.drurilevy.org.il

הגהה אדר תשע"ג, 15.02.2013, ניסון תשע"ו אפריל 2016, חשוון תשע"ז

דין הפסקת הריון לדעת חז"ל, רי"ף, רמב"ם, רז"ה, רדב"ז, המאירי, חתם סופר ואחרים.

הרב בנימין זאב בנדיקט זצ"ל אמר שהיהודים בארצות פזוריהם לא שונים ביהדותם, אלא ב'גויות' שדבקה בהם. יהודי אירופה הושפעו מאד מהגויים שבתוכם ישבו, כמותם האמינו בכשפים, בהגדת עתידות לפי מעוף ציפורים, באסטרוולוגיה ואף התדרדרו עד אמונה בגשמות הבורא. על קביעת רמב"ם בספר המדע, שהמאמין בגשמות הבורא הוא מין, ביקשו מתנגדיו לגנוז את ספר המדע. על ארוע זה כתב רב רובינשטיין, מפרש משנה תורה בהוצאת מוסד הרב קוק:

דעה זו של רבנו, שאין לבורא תמונה ולא דמות הגוף עוררה התנגדות רבה בעולם הרבנים, ויש שרצו לגנוז את "ספר המדע" בגלל זה.

מזעזע לחשוב ש'העולם הרבני' האמין בגשמות הבורא. זו אמונה אלילית הנוגדת את אמונתנו באחדות הבורא שעל מסירותנו לה עלינו על המוקד ועל שבספר המדע פסק רמב"ם שהמאמין בה הוא מין, רצה עולם הרבנים לגנוז את ספר המדע ולבסוף מסרו יונה גירונדי לכמרים לשריפה.

על התקרבות דייני ישראל לנצרות, כתב פרופסור מ. תא שמע בהקדמה לספרו 'מנהג אשכנז הקדמון' והסביר שחכמי אשכנז נתנו עליונות למנהג על פני ההלכה, אפילו באיסור כרת (עמ' 80). אף עשו שינויים נרחבים ומהותיים בנוסח התלמוד ובנוסח כתבי הגאונים, מבלי לציין זאת. בעמ' 84 ציטט פרופסור תא שמע את הפרופסור לתלמוד באוניברסיטה בעברית, חיים סולוביצ'יק, על השינויים שנעשו בתלמוד:

הצעת חילופי נוסח בחופשיות רבה **עד כדי כתיבה מחדש של התלמוד** ... (עמ' 84, ב Three Themes in '343. Sefer Hasidim' AJSR 1971- pp).

וכל זאת כדי להתאים את התלמוד למנהגים נוצרים שסיגלו לעצמם היהודים. למשל, בעמ' 4-43 בהערה 50 כתב פרופ' תא שמע 'נהגו לקדש אישה, בעדים **קטנים**', למרות שקטנים פסולים לעדות מהתורה. בין היתר, נהגו לחתום את הכתובה רק לאחר בעילת מצווה, ברוב עם ושמחה ואז לברך 'ברכת בתולים' (עמ' 4-43 והערה 50). יהודי אשכנז לא שעו למעירים להם, כי לדעתם 'מנהג מבטל הלכה'.

וכמו שקבע פרופסור חיים סולוביצ'יק, ששינויי הנוסחאות בתלמוד הגיעו עד כדי 'כתיבה מחדש של התלמוד', בעבודתי על שינויי נוסחאות בכתבי רמב"ם למעלה מיובל שנים, יכול אני לאמר, שגם שיכתוב משנה תורה, ספר ההלכות הנפלא שכתב רמב"ם. הגיע עד כדי 'כתיבה מחדש של משנה תורה' וכדי בזיון וקצף!

ברכת הבתולים נדונה בשאלה לרמב"ם שמספרה רז בחלק ב בעמ' 6-363, בחלק האחרון של השאלה נאמר:

...וכן יורנו הדרתו בענין הברכה הנקראת "ברכת בתולים" והיא "אשר צג אגוז בגן עדן" וזה, שבעת שבא הקהל בבית החתן ביום השבת להתפלל או לברכ(ו), נוטל המברך כוס בידו ומברך על הגפן (על) הבשמים ופותח בשם ומלכות וחיותם בשם כשאר ברכות. היש לזאת הברכה עיקר או היא מנהג? יורנו הדרתו. וכן מברך אחריה ג"כ השבע ברכות המפורסמות, בלא שתהא שם סעודה. האם המברך אלו הברכות עובר בזה אם לא? או זה מותר, משום שיש שם אנשים, שלא באו ביום הקדושין? יבאר לנו הדרתו, המותר לומר זאת הברכה הנזכרת אמן לאו, ושכרו כפול.

ובחלק האחרון של התשובה, הנוגע לקטע השאלה הנ"ל, נאמר:

...ומענין אותה (הברכה) הנקראת "ברכת הבתולים", הרי היא ברכה לבטלה בלא ספק, נוסף להיותה מנהג מגונה מאד, שיש בו מחוסר הצניעות ומזניחת קדושת הדת וטהרתה מה שאין למעלה ממנו, ר"ל אותה התקהלות מגונה, שקוראים אותה קידוש הבתולים, ואסור למי שיש בו יראת שמים או צניעות לבוא אליו בשום פנים. וכתב משה.

הכמרים הטילו על קהל המאמינים לפרנסם וכמותם הורו דייני ישראל שמצווה גדולה לפרנסם, בניגוד מוחץ לאיסור החמור של התנאים והאמוראים להנות מהתורה שנאמר:

רבי צדוק אומר, לא תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם: כך היה הלל אומר, ודישתמש בתגא חלף; הא, כל הנהנה מדברי תורה, נטל חייו מן העולם. (משנה אבות ד, ז)

ועוד אמרו חכמים 'גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמיים' (בבלי ברכות ח, א) אך דייני ישראל, שהזדהו עם הכמרים שבזו לכומר שהתפרנס מיגיעו, בזו אף הם לרב שהמתפרנס מיגיעו. ראה מאמר באתר 'על עשית התורה קרדום לחפור בו'

דייני ישראל אלה, קבעו כמו הכמרים, ובניגוד לדעת חז"ל, שהפסקת הריון היא רצח ואף החדירו דעה פסולה זו למשנה תורה!

ומענין שהתירו חז"ל הפסקת הריון בשביל צער קל של האישה, כיצד? התירו למנוע הריון, כדי שהאשה תוכל להיניק, והתירו למעוברת לאכול מאכלים שעלולים להזיק, או אף להמית את העובר כי 'צער גופה קודם':

האישה, כל זמן שהיא מניקה--פוחתין לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה במזונותיה יין ודברים שיפין לחלב. פסקו לה מזונות הראויות לה, והרי היא מתאוה לאכול יותר, או לאכול מאכלות אחרות, מפני חולי תאוה שיש לה בבטנה--הרי זו אוכלת משלה כל מה שתרצה: ואין הבעל יכול לעכב ולומר, שאם תאכל יותר מדי, או תאכל מאכל רע, ימות הוולד--מפני שצער גופה קודם. (הלכות אשות כא, יא)

ואם צער גופה קודם אפילו לחיי העובר, קל וחומר שצער גופה לא רק מתיר להשתמש באמצעי מניעה, אלא אף מחייב זאת כדי לאפשר ליולדת ש'אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עד 24 חודש (נידה ט, א), להתאושש. ויותר מזה, אם הרתה והיא סובלת מההריון, מותר להפסיקו גם אחרי 40 יום!

והיו שהתירו אפילו הפסקת הריון לאשה מינקת שמא יפסק החלב ויסתכן היונק. ראה שו"ת ציץ אליעזר אבן העזר ס' כג'. בהסתמך על כך כתב הרב פר' אברהם שטיינברג בספרו הלכות רופאים ורפואה, בשער ד פרק ב:

אשה מינקת שהרתה מותרת לבצע הפלה

אולם רב שלמה זלמן אויערבאך פסק, שאין זה נכון בימינו, שהרי תינוקות רבים אינם יונקים וחיים.

על גישת ההלכה להמתת עובר נלמד במשנה במסכת ערכין דף ז,א:

האישה שיצאה ליהרג אין ממתנין לה עד שתלד. האישה שישבה על המשבר ממתנין לה עד שתלד. האישה שנהרגה נהנין בשערה בהמה שנהרגה (שהומתה על שהמיתה אדם) אסורה בהנאה:

ואם יש לעובר ישות משלו, הרי המתת האישה היא רציחת העובר! אך לא יתכן שהמתת עובר נחשבת נטילת נשמה, שהרי הורו חז"ל במשנה במסכת ערכין א,ד:

האישה שהיא יוצאה ליהרג, אין ממתנין לה עד שתלד; ישבה על המשבר, ממתנין לה עד שתלד...

ובתלמוד דף ז,א נאמר על משנה זו:

אמר רב יהודה אמר שמואל האישה היוצאה ליהרג מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה **כדי שלא תבא לידי ניוול...**

ומה הניוול? בהמתה בחנק, או בסקילה עלול העובר להיפלט מגוף האישה ו'תבא לידי ניוול'. לכן גורמים להפלה לפני הוצאת להורג.

וכך פסק רמב"ם בהלכות סנהדרין יב,טו:

משנגמר דינו אין משהין אותו אלא יהרג ביומו, אפילו היתה עוברה אין ממתנין לה עד שתלד, ומכין אותה כנגד בית הריון עד שימות הוולד תחלה...

ואכן אם היתה המתת עובר במעי אימו נטילת נפש, לא היו חז"ל מורים להמית עובר אישה לפני הוצאתה להורג, כדי שתפיל לפני המתתה **ולא תבא לידי ניוול**.

לדעת האמורא שמואל במסכת שבת קא,ח ולדעת רי"ף, רמב"ם, רז"ה והמאירי, הפסקת הריון אינה רצח, כיצד?

נאמר בהלכות שבת יא,א:

השוחט, חייב. ולא שוחט בלבד, אלא כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ, בין בשחיטה בין בנחירה או בהכיה, חייב... הושיט ידו למעי הבהמה, ודילדל עובר שבמעיה, חייב.

לפי מיקום ההלכה בהלכות שוחט, חייב המדלדל עובר, משום נטילת נשמה. וכך כתבו מפרשי משנה תורה בהוצאת רמב"ם לעם על הפיסקה 'הושיט ידו למעי הבהמה, ודילדל עובר שבמעיה, חייב':

משום נטילת נשמה וכ"ה ברמב"ן בשם רבינו (1)

אולם האמורא בכתבי רמב"ן 'בשם רבינו', כלומר בשם רמב"ם, שהמדלדל עובר במעי אימו חייב משום נטילת נשמה, אינו נכון! אין המדלדל חייב משום נטילת נשמה, אלא משום עוקר דבר ממקום גידולו, **כמפורש בתלמוד במסכת שבת דף קח,א:**

...אמר מר בר המדורי אמר שמואל: **הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב**. מאי טעמא? אמר רבא, בר המדורי אסברא לי: לאו אמר רב ששת האי מאן דתלש כשותא מהיזמי והיגי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו? הכא נמי מיחייב **משום עוקר דבר מגידולו**...

על קטע זה בתלמוד כתב המאירי:

הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה ר"ל **שעקרו ממקומו**, אעפ"י שלא הוציאו **חייב משום עוקר דבר מגידולו** ואפילו לא מת, שאילו מת הרי חייב משום נטילת נשמה ומכל **מקום גדולי הדורות** (הם רי"ף, רמב"ם, ור' זכריה הלוי) מפרשים אותה אף במת ואינו חייב משום נטילת נשמה, **שכל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה**, כדכתיב **'ולא יהיה אסון' ונמצא שאם הכה את האישה, והפילה, אינו חייב משום נטילת נשמה**. (ההדגשות ותוכן הסוגרים, שלי א. לוי)

לפי שמואל, רי"ף, רמב"ם, רז"ה והמאירי, המושיט ידו ודלדל עובר בהמה בשבת חייב על חילול שבת רק משום 'עוקר דבר מגידולו' ולא משום נטילת נשמה. לכן אין מקום לפיסקה זו בהלכות שוחט בשבת, אלא בהלכות קוצר בשבת. החדרתה להלכות שוחט, נעשתה על ידי משכתבים, להוכיח שהפסקת הריון היא נטילת נשמה.

גם לדעת המאירי 'כל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה' וסיכם **'ונמצא שאם הכה את האישה והפילה, אינו חייב משום נטילת נשמה'**, לכן לא סביר שכתב את הפיסקה 'שאילו מת הרי חייב משום נטילת נשמה'. אלא גם זו תוספת המשכתבים.

אין ספק סביר שידע רמב"ן את דעת שמואל בתלמוד ושהמפסיק הריון בשבת חייב משום מנתק דבר מגידולו ולא משום נטילת נשמה ומכאן לדעת רי"ף ורמב"ם 'כל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה', אך רצה ליחס לרמב"ם דעה זרה זו, כתמיכה בדעתו הקתולית המטעה.

חשובה הערת מהדיר המאירי, שלא מצא בכתבי גדולי הדורות 'שכל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה'. סביר ביותר שדעה זו נמחקה מכתבי גדולי הדורות, כי לא הלמה את דעת הפוסקים שסברו כמו המקובלים שהושפעו מהכמרים, שהמתת עובר היא רצח. סביר מאד שמשכתבי התלמוד, דברי הגאונים, רמב"ם והמאירי, הצליחו לסלק מכתבי רי"ף, רמב"ם ורז"ה את הדעה ש'כל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה', כמו שהעלימו את הגמרות הספרדיות המדויקות שלא שובשו על ידם, ראה 'מבוא'.

ר' דוד בן זמרה (רדב"ז 1479 - 1573) מגדולי מפרשי רמב"ם, ראה במי שגרם הפלה במזיד, לכל היותר גזלן החייב ממון, אך אין הוא בבחינת שופך דמים ועל כן התיר רדב"ז לכהן שהכה אשה במזיד, והפילה את עובריה, לעלות לדוכן ולישא כפיו. (שו"ת הרדב"ז מכ"י, חלק שמיני בני ברק, תשל"ה) ואילו היתה המתת עובר רצח, לא היה הכהן שהיכה את האישה מותר לישא כפיו.

החתם סופר נשאל על ידי אשה שרצתה עיקור כי הריונותיה היו קשים ביותר. והשיב שעליה לקבל הסכמת בעלה, אך גם אם לא יסכים מותר לה לבצע עיקור כי אין עליה חובה לסבול כאב לא רגיל עבור בעלה. **נכון שיש חובה להביא ילדים לעולם, אולם שום אישה לא נדרשת לבנות את העולם על ידי חורבן עצמה**. (תשובות חתם סופר, אבן העזר 20 קבע).

כל הפוסקים מסכימים שאם הריון מסכן את חיי האם, נחשב העובר ל'רודף' ומותר להמיתו כדי להציל את האם. המחלוקת היא אם ההריון לא מסכן את האישה, אלא מעיק לה, מסבות שונות.

בהסתמך על פסיקת חז"ל, שממיתים עובר אישה שנדונה למוות, לפני הוצאתה להורג, **'כדי שלא תבא לידי ניוול'**, פסק הרב מאיר חי עוזיאל, שהיה הרב הראשי הספרדי בשנות החמישים של המאה העשרים, שמותר להפסיק הריון, לא רק כדי להציל את חיי האם, אלא גם בגלל סיבות לא חמורות וכך כתב בספרו 'משפטי עוזיאל', חלק ג סימן מו:

...כל שהוא מתכוון לצורך האם, **אע"פ שהוא צורך קלוש**, כגון למנע ניוולה אחרי מותה, מותר... (1)

ובהמשך בסימן מז, הביא דוגמאות.

כמו רי"ף, רז"ה, רמב"ם והמאירי, גם הרב מאיר חי עוזיאל פסק שכל עוד לא הוציא עובר אבר שלו מגוף אימו, לא שייכת בו נטילת נשמה. רב עוזיאל היה אחד מגדולי פוסקי הדור, שהכירו בכך לא רק הספרדים, גם האשכנזים. למשל, הרב יעקב יחיאל ויינברג, מגדולי המאה העשרים, ראש בית המדרש לרבנים בברלין וניצול שואה שכונה ה'שרידי אש', אמר לי, אישית, שהרב עוזיאל היה מגדולי פוסקי דורו.

רבים אוסרים הפסקת הריון לאישה שאין העובר מסכן את חייה, אבל פוגע בה רגשית וחברתית, או שעוברה פגוע, ולידתו תגרום סבל לו ולילדתו, הם טוענים שאין העובר ירך אימו, אלא יש לו ישות עצמית והמתתו היא כמו רצח. אבל כשמעמידים אותם בפני ההלכה, שאישה שנדונה למוות, ממיתים את עוברה, אפילו סמוך ללידה, לפני המתת אימו, הם מסתמכים על ההלכה שעובר ירך אימו ולכן אף הוא חשוב כמת. כך, כשנוח להם פוסקים שעובר ירך אימו וכשלא נוח להם, אין העובר ירך אימו, אלא הוא ישות לעצמו. והרי זה חוסר הגינות וחוסר הגיון. עובר הוא ירך אימו **לכל דבר**, והאוסרים הפסקת הריון, שמטרתה למנוע צער וסבל לגוף האם, או כדי למנוע לידת ילד פגוע, **נתפסו לקתוליות**.

לפי המאירי, רי"ף, רמב"ם ורז"ה **'כל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה'**, ומי שהושיט ידו בשבת למעי הבהמה ודילדל עובר שבמעיה, חייב' משום מנתק דבר ממקום גידולו ולא משום נטילת נשמה. לכן נראה שהפיסקה 'הושיט ידו ודלדל וכו'', הועברה מהלכות קוצר בשבת להלכות שוחט בשבת, על ידי המקובלים, רמב"ן, או תלמידיו, כדי להטעות את דייני ישראל ואת הציבור שגם לדעת רמב"ם, כמו לדעת רמב"ן והכמרים, הפסקת הריון היא רצח בניגוד מוחלט לדעת חכמים.

כיוון שעובר הוא ירך אימו, אם אישה רוצה להפסיק הריון הנכון הוא לתת לה מידע על משמעות המשך ההריון לעומת הפסקתו, מבחינה גופנית, ריגשית והלכתית והיא תחליט אם רצונה להמשיך בהריון, או להפסיקו.

למרות כל האמור, רבנים רבים וגם כמה רופאים רואים עדיין בעובר ישות לעצמו ובהפסקת הריון שפיכות דמים. אך לדעה זו אין מקור ביהדות, היא הובאה ליהדות מהדת הקתולית ואומצה על ידי רבים מדייני ישראל ומוחדרת לתודעת נשים הרות הזקוקות להפסקת הריון על ידיהם. הנשים המסכנות שטובתן דורשת הפסקת הריון מופחדות בטענות מטעות על סבל העובר בהפסקת הריון וחומרת העבירה בהפסקת הריון. הדבר מזעזע את הנשים שזקוקות להפסקת הריון בגלל מצב בריאותן, או בגלל עובר פגוע וכן צעירות לא נשואות. הן נמנעות מהפסקת הריון וסובלות מהרעה בבריאותן ולאו מלידת ילדים פגוע שאף הוא סובל וגם הנערות הצעירות הלא נשואות שנשארות אימהות חד הוריות עם כל הסבל הכרוך בדבר והעתידי העגום הצפוי להן.

לפני כשנה (2011?) הרתה בחורה צעירה, לא נשואה, ששוכנעה לא להפסיק את ההריון אך התחרטה כשכבר לא היה אפשר להפסיקו. מרוב צער, היא ובן זוגה החליטו להתאבד. הבחור מת והבחורה נשארה בחיים. אין ספק שהלחץ בו היו נתונים הצדיק הפסקת הריון מידית ומי שעכב התחייב בנפשם. כי לפי ההלכה לא רק מותר, במקרים כאלה, להפסיק את ההריון, אלא אף מצווה וחובה לעשות זאת מיד. אך רוב הרבנים וגם רופאים מסויימים, משתדלים לשכנע את האישה ההרה למנוע הפסקת הריון, גם כשלפי מצבה ולפי ההלכה, יש לעודדה ולרצה לעשות זאת.

היה לי מקרה של אשה שבגלל הריונות סמוכים **סבלה מדיכאון** קבלה טפול והוחדר לה התקן תוך רחמי כדי למנוע הריון, אך ההתקן נפלט והרתה. המלצתי על הפסקת הריון לפני 40 יום כדי להניח את דעתה שלפי ההלכה עד 40 יום, נחשב העובר מיים בלבד (יבמות סט,ב), למרות שבמקרה שלה מותרת ההפסקה בכל גיל הריון ואז פנו לרופא אחר שאמר שאין זה פקוח נפש ולפי המלצת רב, המשיכה האישה בהריון. אך אין צורך בסיכון חיים כדי להפסיק הריון. טעות קשה וחמורה טעה הרב, שנהג לפי הקתולים, שהפלה היא שפיכות דמים, בניגוד ברור לדעת חז"ל!

לעומת פסיקה מזקת זו של רב מקובל, אישר הגרש"ז אויערבך זצ"ל לאישה בדיכאון הפסקת הריון למרות שהיה ההריון מעל 40 יום.

וכן לאישה עם עבר מילדותי קשה וילידת פגים קטנים, שהרתה סמוך ללידה. הרב המקומי לא העז לאשר הפסקה. שאלתי את הרב המקומי, אם יקבל את דעת ר' ש.ז. אויערבך ענה בחיוב. הגרש"ז אויערבך הורה להפסיק מיד את ההריון.

גם לאישה שחלתה באדמת בראשית הריון, אישר הגרש"ז אויערבך הפסקה מיידית של ההריון. ואכן נמצא הנגיף בריקמת העובר, לעומת זאת רב אחר אסר במקרה דומה, את הפסקת ההריון והבטיח ש'הכל יהיה בסדר'. נולד תינוק עיוור, חרש עם ראש קטן ומום לב. הרב 'הנאור' הבטיח לשולחו לטיפול ב'אמריקה', כשאין לכך כל טיפול!

לאור האמור עד כאן על הפסקת הריון, מובן שמותר ואף חובה להפסיק הריון הפוגע בבריאות האשה, גופנית או נפשית ואף יותר מכך, אפשר להפסיק הריון שאינו מסכן את בריאות האשה, אלא מעיק לה מבחינה גופנית, או רגשית. בין אם ההריון קשה מבחינה פיזית ובין אם רק מבחינה רגשית, או שיוולד ילד פגוע שיהא עוגמת נפש לאימו, או יולד ממזר שאימו נאנסה, או ששגתה ורוצה לכפר על חטאה וגם לצורך קלוש יותר, כפסיקת הרב מאיר חי עוזיאל.

זכיתי למנוע עשרות הפסקות הריון שרופאים המליצו עליהן בגלל חשש מוטעה לפגיעה בעובר, ההוראה ניתנה מחוסר ידע בנושא. פרופסור אשר אור-נוי, מהדסה עין כרם, מגדולי המומחים לגורמי פגמים בעובר, עונה לכל פונה בנדון, אם יש סיכון ומהו. חשוב להיוועץ לפני כל החלטה להפסקת הריון רפואית, במי שבקי בנושא ולברר היטב בטרם מפסיקים את ההריון מחשש למום.

הזוהר, שמביא דעות זרות ליהדות מושפעות מהנצרות, אוסר בחומרה הפלה. (זוהר שמות סימנים ל, לב) ואין לכך כל חשיבות הלכתית.

רב ויינברג שכתב (בשו"ת שרידי אש עמ' שמו):

דפשיטא לחז"ל שאין בהריגת עובר משום שפיכת דמים, אלא הוא איסור אחר שאין אנו יודעים מהו

לאור כל האמור יש לעודד כל אישה הזקוקה להפסקת הריון לא לחשוש מהפחדות שהיא שופכת דמים, כי אין לכך שחר בהלכה היהודית ולהפסיק את ההריון בידיעה שהן עושות את הנכון מבחינה הלכתית. ואחר זאת לדאוג למניעת הריון טובה, כדי לא להגיע לצורך להפסיק הריון, והאמת והשלום אהבו.

(1) סביר שרמב"ן ידע שאין זו דעת רמב"ם, אך, לצרכיו ונוחיותו, לא חשש רמב"ן לחלוק לא רק על רמב"ם וחז"ל אלא גם על הכתוב בתורה.

כיצד? בדברים יח, י-יג נאמר:

לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב ויידעוני ודורש אל המתים. כי תועבת ה' כל עושה אלה ובגלל התועבות האלה ה' א-לוהיך, מוריש אותם מפניך. תמים תהיה עם ה' א-לוהיך. (דברים יח, י-יג)

ואת דברי התורה הברורים האלה הפך רמב"ן בפירושו שכך כתב:

ואמר הכתוב 'כי תועבת ה', כל עושה אלה', ולא אמר 'עושה כל אלה' כי הכתוב ידבר על רובם, **כי המעונן והמכשף אינה תועבה ולא הוריש הכנענים בעבורם**, כי כל בני אדם יתאוו לדעת עתידות למו...

קביעת רמב"ן כי המעונן והמכשף אינה תועבה ולא הוריש (ה') הכנענים בעבורם' נוגדת את האמור בפירוש בתורה, כל זאת כי רמב"ן האמין בכשפים, באסטרולוגיה, בהגדת עתידות לפי מעוף ציפורים ועוד הבלי הכמרים עובדי האלילים שבזמנו וכדי להשתמש בכל אלה בניגוד מוחלט להלכה ולהגיון, **'הכשירים'**. וראה באתר 'ר' משה בן נחמן (רמב"ן)', עלנזקים חמורים שגרם בדעותיו.